

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	12 พ.ค. 2557	44	15927	5

มรดกกล้วยนา

น้ำ (8)

ความเชื่อเกี่ยวกับแหล่งน้ำ

ในคัมภีร์โบราณที่จดจารไว้หลายตำรา อาทิ คติโลกคติธรรม ธรรมดาจาริต ลัทธิพิธีกรรม มุละสัพพะชิต เป็นต้น มักกล่าวถึงวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับแหล่งน้ำไม่ว่าจะเป็นหนองน้ำ ลำเหมือง ฝายกั้น ตลอดจนบ่อน้ำ เพื่อมิให้เกิดความเป็นอัมงคลที่เรียกว่า “ชิต” ดังจะได้ยกตัวอย่างจากตำราต่าง ๆ ดังนี้

การขุด

การขุดแหล่งน้ำ ทั้งการขุดใหม่ ระบายน้ำ ย้าย แยก หรือขุดรวมล้วนคัมภีร์ลัทธิพิธีกรรมว่ามีข้อห้ามไว้ เช่น

“...เข้าอยู่บ้านใหม่ บ่อพอสสามปี พ้อยขุดบ่อ ขุดสระ ขุดเหมือง ขุดคือ เปนเหตุหื้อฉิบหาย” ความว่า เข้าอยู่บ้านใหม่ (บนพื้นที่ใหม่) ยังไม่ถึง 3 ปี ก็ทำการขุดบ่อน้ำ ขุดสระน้ำ ขุดเหมือง ขุดคูน้ำ ซึ่ง เป็นเหตุให้เกิดความพินาศฉิบหาย

คัมภีร์ธรรมดาจาริตตอนหนึ่งกล่าวว่า “น้ำหนองโบกขรณมีน้ำอยู่ พ้อยข้างเสียหื้อแห้ง บัติ ชิตนั๊ก” ความว่า หนองน้ำ สระน้ำ บึงที่มีน้ำขังอยู่ ก็ระบายน้ำออกให้แห้งขาด เป็นอัมงคลยิ่ง

ในคัมภีร์คติโลกคติธรรมกล่าวถึงการย้ายเส้นทางของลำเหมืองว่า “อย่าย้ายน้ำเหมือง เปนบาป จักฉิบหาย” ความว่า อย่าได้ย้ายลำเหมือง เพราะถือว่าเป็นบาป และจะพบกับความพินาศฉิบหาย และความตอนหนึ่งว่า “...อย่าแปลงกระแสน์ อย่าจากแม่น้ำหื้อเปนสอง” แปลความว่า อย่าขุดแยกแม่น้ำออกเป็นสองสายและ

คัมภีร์ธรรมดาจาริตกล่าวถึงการขุดรวมกระแสน้ำว่า “น้ำน้ำเหมือนเอามารวมกัน แปลงทางเดียว ก็ชิตนั๊กแล...แม่น้ำคดไปคดมาขุดลัดหื้อมันชื้อ ก็ชิตนั๊กแล...” แปลความว่า แต่เดิมนั้นมีน้ำอยู่สองแปลง แต่ละแปลงใช้น้ำจากลำเหมืองคนละสาย ต่อมาจะรวมน้ำทั้งสองแปลงเข้าด้วยกัน แล้วใช้น้ำจากลำเหมืองสายเดียวกัน ก็เป็นอัมงคล สายน้ำที่มีลักษณะคดเคี้ยวไปมา จะขุดแต่งให้ตรง ก็เป็นอัมงคล

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	12 พ.ค. 2557	44	15927	3

การถม

ด้านการถม คัมภีร์มูลลัทธิพระชินทกล่าวว่า "น้ำบ่อก็ดี รุทลาวก็ดี น้ำแม่ก็ดี น้ำล่อง
ย้อมห้วย บึง วัง สระตระพังบวกควาย บัฒม...ขันน้ก" ความว่า บ่อน้ำ ตา น้ำ แม่ น้ำ ลำ
เหมือง ลำห้วย บึง วังน้ำ สระน้ำ หรือปรักควายนอน อย่าได้ถม เป็นอัมมกคณัก

การถมแหล่งน้ำที่มีมาแต่เดิม มีผลทำให้เกิดสิ่งทีเลวร้ายต่อผู้ถมตามความเชื่ออยู่
แล้ว ยิ่งถมถมสำหรับเป็นที่ตั้งของที่อยู่อาศัยยิ่งไม่เป็นมงคล

ดังที่ปรากฏในคัมภีร์ลัทธิพิธีกรรมว่า "แปลงเรือนกวนน้ำบ่อ กวนรุทลาว กวน
แม่น้ำทางแลบวกควาย กัขัน" คือสร้างบ้านเรือนคร่อมบ่อน้ำเดิม คร่อมตาน้ำ คร่อมแม่
น้ำเดิมทีทางร้างไปแล้ว ตลอดถึงคร่อมปลักควาย ก็เป็นอัมมกคณ

เรื่องของบ้านเรือนกับแหล่งน้ำ ไม่เฉพาะแต่การถมแหล่งน้ำแล้วสร้างเรือน
คร่อมอย่างเดียวยังไม่เป็นมงคล การสร้างเรือนบริเวณที่สายน้ำมารวมกัน หรือขุดบ่อในแนว
ทีตรงกับประตูบ้านหรือประตูเรือน ก็ไม่เป็นมงคลเช่นกัน ดังที่ปรากฏในคัมภีร์ธรรมดาจาริต
ตอนหนึ่งว่า "ทีสร้างเรือนอยู่ คือทีแม่น้ำไหลมารวมกัน กัขัน...น้ำบ่อทตประตูบ้านประตู
เรือน กัขัน ขันน้กแล".

สนั่น ธรรมธิ

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่